

Socialt program för att minska prostitutionen

Kommunfullmäktige gav den 1 mars 2004 socialtjänstnämnden i uppdrag att revidera det sociala programmet för att minska prostitutionen.

Ett aktivt arbete för att minska prostitutionen måste utföras på olika håll i samhället. Socialtjänstnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna inom staden har ansvar för att förebygga och minska prostitutionen såväl som landstinget, polisen och andra aktörer. Frivilligorganisationerna kan ge ett värdefullt komplement i detta arbete.

Formerna för prostitution ändras allteftersom samhället förändras. Gatuprostitution har alltid funnits parallellt med att prostitution bedrivits på andra platser. På senare tid har den moderna tekniken med mobiltelefoner och Internet medfört att prostitutionens arenorna förändrats och blivit fler. Människohandeln för bland annat sexuella ändamål har ökat. Hur arbetet ska bedrivas för att minska prostitutionen är inte självklart. Det är angeläget att den personal som arbetar inom detta verksamhetsområde inte ska behöva riskera att utsättas för hot och våld. Det är många som vill tjäna pengar på prostitution och att störa denna verksamhet kan vara riskabelt.

Det reviderade sociala programmet för att minska prostitutionen består av sex inriktningsmål som är desamma som i det senaste sociala programmet från 2001. I anslutning till inriktningsmålen konkretiseras hur socialtjänstförvaltningen planerar att arbeta för att minska prostitutionen. Förslag lämnas även på hur utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna skulle kunna arbeta för att minska prostitutionen utifrån sina kompetensområden då det sociala programmet även berör deras ansvarsområden.

Ambitionen i programmet är att hitta en rimlig nivå på stadens åtaganden och att satsa på insatser som kan ge resultat. I synnerhet är det viktigt att ha den enskildes behov i fokus. Det sociala programmet handlar ytterst om att samhällets skydds nät för människor i prostitutionen ska bli så finmaskigt som möjligt samt att nyrekryteringen till prostitutionen ska hållas på så låg nivå som möjligt.

Inriktningsmål 1: De som ägnar sig åt prostitution ska erbjudas stöd att sluta prostituera sig.

Uppsökande arbete och stöd till prostituerade

Inom Prostitutionsenheten arbetar två socialsekreterare med uppsökande arbete i stadens kända prostitutions- och sociala riskmiljöer. Förutsättningarna för att uppsökarna ska kunna motivera prostituerade att förändra sina liv är att det finns verksamheter att länka över till som är beredda att erbjuda stöd i olika former. Inom Prostitutionsenheten finns fyra socialsekreterare samt en barnmorska och timarvoderade läkare med specialistkompetens inom allmänmedicin, gynekologi och psykiatri som alla arbetar med inriktning att ge stöd och behandling till prostituerade.

Därutöver finns inom staden kvinnosektionen på Enheten för hemlösa som har särskild kompetens att arbeta med utsatta kvinnor och stadsdelsnämnderna som har ansvar att ge bistånd enligt socialtjänstlagen i former som ges inom socialtjänsten.

Många av de prostituerade som vänder sig till Prostitutionsenheten arbetar eller har arbetat inom inomhus prostitutionen. Både kvinnor och män tar kontakt, ibland anonymt. Även anhöriga till prostituerade tar kontakt med verksamheten. De som vänder sig till Prostitutionsenheten gör det i regel efter noggrant övervägande. De har hört talas om verksamheten av andra som fått stöd och hjälp. Många har sökt hjälp tidigare på annat håll men då inte förmått tala om sin prostitutionserfarenhet.

En stor del av verksamheten utgörs av stödsamtal med enskilda klienter. De flesta föredrar enskilda samtal då prostitution är förenat med mycket skam och skuld. Vägen till ett förändrat liv är en lång process från att våga ta kontakt till samtal och aktiviteter som leder till en ny livsinriktning.

En individuell planering görs tillsammans med varje enskild klient. Målet är att alla ska rustas för ett självständigt liv. Då Prostitutionsenheten endast arbetar som en rådgivningsverksamhet måste den enskilde, med eller utan stöd från Prostitutionsenheten, vid behov kontakta respektive stadsdelsförvaltning för att få ekonomiskt bistånd och/eller andra insatser. Samverkan mellan prostitutionsenheten och kollegor på stadsdelsnämnderna är viktig för att ta till vara olika kompetenser så att den enskilda kvinnan som det oftast är fråga om erhåller det stöd, ekonomiskt och socialt som hon är i behov. Kunskap om prostitution och den prostituerades ofta långvariga behov av stöd är en viktig fråga att belysa.

Ett exempel på en insats som passar bra för vissa kvinnor är HVB vuxnas kvinnoverksamhet MOA (Mod Ork Arbete) inom KrAmi (KrAmi är ett gemensamt arbetslag med företrädare från kriminalvården, arbetsförmedlingen och socialtjänsten). MOA vänder sig till långtidsarbetslösa kvinnor i åldern 18 – 40 år som har kontakt med socialtjänst och/eller kriminalvård .

Inom Prostitutionsenheten finns en gynekologmottagning för missbrukande och/eller prostituerade kvinnor. Även män och par tas emot i viss utsträckning. Det finns såväl allmänmedicinsk läkare som gynekolog och psykiater samt barnmorska. Kostnaderna för läkarlöner och sjukvårdsmaterial finansieras av de statliga medel för HIV-prevention som landstinget årligen tilldelas. Denna del av verksamheten riktar sig både till stadens och länets invånare.

Trafficking

Internationell handel med kvinnor och flickor, män och pojkar för sexuellt utnyttjande, s.k. trafficking, är ett problem som de senaste åren uppmärksammats allt mer av politiker, myndigheter och frivilligorganisationer.

Europeiska flyktingfonden beviljade under våren 2003 pengar till ett projekt med syfte att samordna myndigheters och organisationers insatser för personer utsatta för människohandel. Projektet leds av organisationen Kvinnoforum och är avgränsat till samordning av myndigheter och organisationer i Stockholms län. Trafficking är dock inte i första hand ett Stockholmsfenomen. Det finns offer för människohandel över hela landet.

Projektets arbete har visat att kommunerna har en nyckelroll avseende betalningsansvaret och handläggningen av det sociala stödet till personer utsatta för människohandel. Den första utredande fasen av projektet avslutades under våren 2004 och en andra fas pågår sedan juni 2004 och ska avslutas i juni 2005. Under den andra fasen ska operationalisering och uppföljning av resultatet av den första fasen göras samt ska förankring av innebörden av människohandel göras i staden och länets kommuner.

Genom ändringar i utlänningslagen från den 1 oktober 2004 har en bestämmelse införts som gör det möjligt för en förundersökningsledare att ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för utländska målsägande och vittnen, bl.a. offer för människohandel, då det anses befogat med hänsyn till genomförandet av förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Ändringen innebär att dessa utlänningar ges laglig möjlighet att stanna kvar i Sverige för att genom vittnesmål och annan bevisning bistå brottsutredande personal. Under den tid de vistas här kommer de att få tillgång till hälso- och sjukvård och socialt bistånd. Staten ska ersätta kommuner och landsting för uppkomna utgifter.

Inom staden prövas biståndet till personer utsatta för människohandel i första hand av Socialjouren. Ärendet förs sedan över till den stadsdelsnämnd inom vars område polisen gjort tillslag och där offret/offren för människohandeln påträffats.

Inriktningsmål 2: Sexköparna ska erbjudas stöd att sluta köpa sex

KAST – köpare av sexuella tjänster

Verksamheten består av en jourtelefon dit personer som köper sexuella tjänster kan vända sig och få stöd att sluta köpa sex. Telefonen är bemannad tre timmar per vecka. Resten av tiden är en telefonsvarare inkopplad. Om trycket på jourtelefonen skulle öka kan tiden för bemanning av telefonen omprövas.

Prostitutionsenheten samverkar med polisen om KAST. När polisen arbetar med att förebygga att enskilda män köper sex överlämnar man ett kort med information om jourtelefonen till de män som rör sig i stadens kända prostitutionsmiljöer.

Inriktningsmål 3: Ett förebyggande arbete riktat till barn och ungdomar ska utvecklas i syfte att påverka attityder avseende både köpare och säljare gällande prostitution.

Förslag att förebyggande arbete utvecklas av utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna

Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna bör få i uppdrag att se över sex- och samlevnadsundervisningen i skolorna för att säkerställa att prostitution finns med bland de frågor som tas upp. Det är angeläget att nå barn och ungdomar med information om vad det innebär att prostituera sig och vilka följder det kan få för såväl den fysiska som psykiska hälsan.

Inriktningsmål 4: Kompetensen hos dem som i sitt arbete möter prostituerade ska öka. Detta gäller såväl inom de verksamheter som direkt arbetar med prostituerade som personal på stadsdelsnämnderna.

Kunskapscentrum om prostitution

Prostitutionsenheten fungerar som kunskapscentrum om prostitution. Det är stor efterfrågan på föreläsningar om prostitution från exempelvis kvinnoorganisationer och olika skolor. Även regeringskansliet, Socialstyrelsen och media efterfrågar Prostitutionsenhetens kompetens. Man tar också emot många studiebesök.

Ett halvdagsseminarium två gånger per år riktat till stadsdelsnämnderna planeras att genomföras. Det ska innehålla basinformation om prostitution och skapa förutsättningar för samverkan om enskilda klienter.

Dokumentation

Det arbete som bedrivs för att minska prostitutionen dokumenteras i mycket begränsad omfattning. Det finns inga personakter på prostituerade inom Prostitutionsenheten. Däremot för läkarna och barnmorskan inom enheten patientjournal enligt hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Prostitutionsenheten planerar att utveckla formerna för dokumentation av insatserna på generell nivå för att kunna redovisa det arbete som bedrivs på ett bättre sätt än vad som är möjligt idag.

Inriktningsmål 5: Kunskaperna om prostitutionens omfattning avseende såväl köpare som säljare i staden ska öka så att även inomhus prostitution och manlig prostitution omfattas

Inomhus prostitution

Prostituerade från dold prostitution/inomhusprostitution kan erbjudas stöd inom Prostitutionsenheten. Det är också många som vänder sig dit. Däremot är det svårt att utveckla metoder för uppsökande arbete riktat till denna grupp.

Ett samarbete med Tillståndsenheten inom förvaltningen planeras för att påverka attityderna till prostitution på stadens restauranger. Man planerar skapa kontakt med krogbranschen för att få en dialog om förekomsten av prostitution på restauranger och vad man kan göra för att minska denna samt öka medvetenheten.

Internetprostitution

Under senare år har den synliga prostitutionen minskat och en del av inomhus prostitutionen finns nu på Internet. Forskare vid Göteborgs universitet gjorde 2001 en enkät om Internetanvändning för sexuella syften och fann att var femte man under 35 år hade besökt kontaktsidor som är direkt inriktade på sex. Däremot hade endast två procent av männen (inga kvinnor) svarat att de kontaktar prostituerade via nätet.

RFSU (Riksförbundet För Sexuell Upplysning) gjorde 2003 en studie om prostitution på Internet. Studien visar att vi idag har att göra med helt nya grupper av aktörer som påverkar, styr och kontrollerar könshandelns förutsättningar, innehåll och utbredning.

På Internet finns allt ifrån den enskilde entreprenören, webbdesignern eller näthalliken som profiterar på att göra hemsidor till prostituerade, via mer eller mindre ljusskygga så kallade mediagrupper som ligger bakom ett stort antal webbplatser med anknytning till porr och prostitution, till etablerade bredbands- och teleoperatörer som Telia och andra. Samtliga tjänar pengar, i vissa fall mycket pengar, på dem som använder deras tjänster och teknik.

Det är ett ganska omfattande arbete bara att hålla sig uppdaterad om hur Internetprostitutionen ser ut. Det finns idag inte heller någon fungerande arbetsmetod för hur man ska få kontakt med personer som prostituerar sig via nätet. Prostitutionsgruppen i Göteborg har skickat elektroniska visitkort till prostituerade med erbjudande om kontakt. Gensvaret har varit litet men de som varit intresserade av kontakt har slussats vidare till handläggare som arbetar med prostituerade, bland annat till stadens Prostitutionsenhet. Eftersom Internet är globalt har det ju ingen betydelse var man befinner sig när man skickar ett meddelande. Mottagaren kan också befinna sig var som helst i världen.

Prostitutionsenheten bedömer att man för närvarande inte har möjlighet att satsa resurser på att arbeta med nätprostitution. Förutsättningarna att få ett rimligt resultat av arbetet med denna bedöms vara bättre om man satsar på ett samarbete med Tillståndsenheten och krogbranschen. Ett strukturerat arbete med nätprostitution erfordrar att en socialsekreterare på heltid avsätts till detta arbete.

Projekt för pojkar och män i prostitution

Prostitutionsenheten har deltagit i en kartläggning av manlig prostitution inom det Nordiska Nätverket för Prostitution. Avsikten har varit att uppmärksamma männen och ta reda på hur många de är, vilka de är, var de finns, hur sexhandeln går till och jämföra dels mellan de nordiska länderna dels mellan Norden och övriga Europa för att se skillnader och likheter.

Nästa steg är att kartlägga männens/pojkaras behov av insatser och skapa ett uppsökande arbete med tillämpliga erbjudanden om stöd hjälp och vård. En viktig del i kartläggningen är att skapa ett nätverk för de verksamheter som redan nu har tjänster för personer i målgruppen.

Inriktningsmål 6. Samverkan mellan dem som arbetar med prostituerade ska öka så att den samlade kompetensen tas tillvara och kommer prostituerade och sexköpare till del

Nätverk för samverkan

Det finns flera nätverk för samverkan om prostitution. Prostitutionsenheten deltar i det Nordiska Nätverket mot prostitution där Sverige, Norge, Danmark och Finland ingår. Man deltar också i Svenskt Nätverk mot prostitution där Stockholm, Göteborg och Malmö ingår.

På Stockholmsnivå finns samverkan mellan Prostitutionsenheten, Enheten för hemlösa, Klara HIV-mottagning, polisen, RFSU, Rikskriminalpolisen, Ungdomsmottag-

ningar, Venhälsan och olika frivilligorganisationer. Samverkan fungerar mycket bra. Det är däremot svårare att hitta former för kontinuerliga nätverksmöten.